

Karru Abbits

Eh
Easte Dypus.

Heljo Männi / Helle Raigna / nink
Meeta Terri pooli. Pildid on tehtud
Wiwe Tulli teggemisse pärrast.

f l m n p r s t w

e
ā ō ū i
a o u

et	āt	ōt	ūt	it	at	to	ut
ep	āp	ōp	ūp	ip	ap	op	up
ew	āw	ōw	ūw	iw	aw	ow	uw
ef	āf	ōf	ūf	if	af	of	uf
el	āl	ōl	ūl	il	al	ol	ul
em	ām	ōm	ūm	im	am	om	um
en	ān	ōn	ūn	in	an	on	un
er	ār	ōr	ūr	ir	ar	or	ur
es	ās	ōs	ūs	is	as	os	us

fi	li	mi	ni	pi	ri	si	ti	wi
fū	lū	mū	nū	pū	rū	sū	tū	wū
fā	lā	mā	nā	pā	rā	sā	tā	wā
fa	la	ma	na	pa	ra	sa	ta	wa
fu	lu	mu	nu	pu	ru	su	tu	wu

patt hunt leib soff mets

t d | p b | f g

tedda wotta puid patt abbi
farru sigga lābbi

h

tūhhi hunt hing pūhha mahha
tāhe ōhto kohust puhuffs

ai ei oi ui āi ōi au ōu
ja jo jā

pāāl fāes tōō ōue sāāst ōōbif
fiigel sāarmas weest

em=ma

is=sand

ōp=pe=tus

par=ran=das

was=tas

a=land=likud

es-si-men-ne pä-tuf on M tãh-he õp-pus.

nin-da nin-da on tũh-hi na-
li / sest is-sand ep röö-mus-ta
mit-te tũh-jäst nal-jäst.

lei-ne pä-tuf on E tãh-he õp-pus.

ep ol-le sul lub-ba kur-jäs-te
pruuf-ma is-san-da nim-me; ep
ol-le sul lub-ba.

kol-mas pä-tuf on M tãh-he õp-pus.

Oi / on u-ni; jum-mal an-
nab mei-le un-ne / et mei-je hin-
ged woif-sid puh-ka-da; min-
nuf on u-ni / min-na pal-lun
õh-to pal-we.

nel-jas pä-tuf on E tãh-he õp-pus.

sin-na ol-le siin / kus is-sand
sind on sãt-nud; siis sin-na

ep ol-le mit-te teif-te eef /
ninf feed om-ma fo-hust.

Wies pā-tūf on A tāh-he op-puf.

Min-nul on mar-ri; jum-mal
on and-nud mei-le mar-jad roafs
et mei-je ted-da tān-na-me.

Kues pā-tūf on P tāh-he op-puf.

em-ma pefi pef-su. nin-da
fui seep pe-seb pef-su puh-taks /
nin-da pe-seb kris-tus-se wer-ri
mei-je hin-ged puh-taks pat-tust;
pan-ne sed-da tāh-he-le!

Seif-mes pā-tūf on W tāh-he op-puf.

wal-lu ol-li suur; se on patt /
kumb toob wal-lu ma-il-ma;
ag-ga is-sand woib wal-lu
ār-ra wot-ta / ninf meid pāās-

ta fur=jast.

kah-hel-sas pä-tük on E tãh-he õp-pus.

ter-re / ter-re; an-na auu
om-ma is-sa-le nink em-ma-le /
et sin-no kãs-si hããs-ti kãib.

üh-hel-sas pä-tük on D tãh-he õp-pus.

kar-ru lau-lab püh-ha lau-
lu / nin-da üt-tel-des:

| mõmm / mõmm /
| mõt-le / mõt-le /
| ke on loo-nud
| keif se il-ma.

küm-nes pä-tük on B tãh-he õp-pus.

mis sin-nol kããs on? se on
min-no leib; är-rã him-mus-ta
mit-te sin-no li-gi-mes-se lei-

ba / ag-ga an-na tem-ma-le
om-mast / kui tem-mal en-dal
ep ole.

üts-tes-se pä-tul on A tãh-he õp-pus.

kar-ru kõn-nib kuu-si-kus /
nink tãã-dab / et jum-mal on
keif loo-nud; kuu-selt kos-tab
kuf-ku / kuf-ku / ke sããl kuf-kub;
see on jum-mal / ke rãã-gib
lãb-bi om-ma loo-du-se.

kãh-tes-se pä-tul on A tãh-he õp-pus.

kar-ru is-tus kãn-nu kõr-wal
nink mõt-les / se kur-ri wain-
la-ne kiu-sab meid nin-da
kui sããst; är-rã an-na al-la
kiu-sa-tus-tel-le! sããst sat-tus
work-ku; kar-ru tãn-nas amb-

lif=fu / fe teeb om=ma tóód is= san=da mee=let.

kol=me=tes=se pá=túk on D táh=he óp=pus.

pan=ne puid plii=di al=la / pad=da po=di=seb plii=dil / mei=je ig=ga pá=wäst lei=ba an=na mei=le tån=na páāw; sin=no laps saab mee=pud=ru / ag=ga tån=na is=san=dad sel=le eest.

nel=ja=tes=se pá=túk on D táh=he óp=pus.

Õõ=bif lau=lif / et tem=ma laul on ilus; Õõ=full was=to üt=les / et tem=ma tar=fus on suur. År=rå ol=le mit=te uh=fe / sest uh=fus on patt; nin=da nem=mad waid=le=sid õód of=sa il=ma=ae=go.

wies-tes-se pá-túk on ③ táh-he óp-pus.

kii-gel is-tus sig-ga / nink
sin-na tul-li kar-ru. kar-ru pa-
lus / et la-se tem-ma ka kii-gub;
sig-ga was-tas / et tem-ma tah-
hab úf-sin-da ol-la. see on úh-
hek-sas kást / et sin-na ep pea-
mit-te him-mus-ta-ma sin-no li-
gi-mes-se kod-da. kar-ru út-les
sig-ga was-to / et too-min-ga
tag-ga on mug-gu-lad / nink
kut-sus / et tul-le / jaa-me poo-
leks. nin-da peab ar-mas-ta-
ma om-ma li-gi-mest.

kues-tes-se pá-túk on ③ táh-he óp-pus.

fei-ne kar-ru tul-li es-si-mes-
se-le kúl-la / nink tem-mal ol-li
páás kú-ti-múts. fei-ne kar-ru

teg-gi et-te-pa-ne-fu / et mǎn-
gi-me fūt-ti; ef-si-men-ne was-
tas / et tem-mal ep ol-le fū-ti-
mūt-si; tei-ne fās-fis wot-ta
em-ma fū-ba-ra; see on patt
nel-jan-da fā-su was-to. em-ma
fū-bar fuf-fus wet-te; nūūd
ol-li fū-bar rif-ma lāi-nud /
ninf patt ol-li teh-tud.

seits-me-tes-se pǎ-tūk on 5 tāh-he op-pus.

far-ru an-dis hun-di-le lei-
wa-tū-fi / hunt mur-dis sel-le ūh-
hef-saks tūk-fiks / ag-ga ol-li fa-
de; sōi fah-hef-sa ā-rā ninf an-
dis wāh-he-ma far-ru-le. far-ru
ūt-les hun-di-le / ol-led pah-ha /
pet-tis hunt; sin-na ol-led rif-
fu-nud seits-men-dat fās-fu.

ƿah=het=sa=tes=se ƿā=tūt on 3 tāh=he op=pus.

jā=nes.jooƿ=sis ƿar=ru juu=re;
jā=nes ƿa=lus ƿar=ru / et sin=nol
ƿal=ju jōu=du / an=na ab=bi min=
no hā=dās. ƿar=ru kū=sis / mis
siis juh=tus; jā=nes se=le=taf /
et tuul ol=le lū=fa=nud ƿaj=ju
tem=ma tee ƿāā=le. ƿar=ru ūt=
les jā=ne=se was=to / et tem=ma
tul=leb / fest mei=je ƿea=me ai=
ta=ma om=ma li=gi=mest.

ƿa=la=meh=hest.

ƿar=ru is=tus o=ja juu=ref /
ninf tem=mal ol=li ƿiff off ƿāes;
ƿar=ru hoi=dis of=sa wessi ƿoh=
hal / kui ƿaar=mas ƿis=tis om=ma
nin=na wes=sist wāl=ja. ƿaar=
mas kū=sis mis ƿar=ru teeb / ninf

käs tem=ma püü=ab ka=la / et
 om=ma pe=re=le roo=ga an=da.
 kar=ru ep püüd=nud sed=da mit=te

pe=re=le / är=ra=nis män=gult.
 saar=mas üt=les: är=rä rais=ka
 om=ma ae=ga tüh=ja män=gu=

ga; tee tööd / nin-da kui is-sand
on käs-ki-nud / siis on sin-nol
ka õn-nis-tus.

sün-ni-pää-wäst.

kar-ru läh-häs em-ma juu-re
nink kũ-sis tem-malt nõu-u:
tei-sel kar-rul on tãn-nã sün-ni-
pääw / ag-ga mis min-na tem-
ma-le an-nan. em-ma was-tas /
et tem-mal on kap-pis kolm kom-
mi / wii need tem-ma-le. kap-pis
ol-li ag-ga üf-si-pãi-nes komm
nink em-ma üt-les / sin-na ol-
led kaks kom-mi sa-la-ja är-ra
sõ-nud! see on patt seits-men-
da käs-su was-to / nink nüüd
sin-na wai-rid / nin-da ri-kud ka
kah-hef-san-dat käs-ku! kar-ru

nut-tis / sēst tem-ma patt ol-li
 suur. kar-ru pa-lus an-deks / ninf
 par-ran-das om-ma el-lo.

Rat-ta-sbi-dust.

kar-rul ol-li rat-tas / ninf
 tei-sel kar-rul ol-li ka rat-tas;

nem

nem-mad haf-fa-sid woi-du sōit-
ma / ag-ga tei-ne far-ru jōu-dis
rut-tem. siis far-ru lāh-hās is-sa
juu-re; tem-ma üt-les is-sa-le /
et min-no rat-ta seef on wig-ga.
is-sa kũ-sis / mis wig-ga tem-
mal on / nink far-ru was-tas /
et tem-ma rat-tas jāāb tei-se far-
ru rat-tast mah-ha. is-sa üt-les
far-ru was-to / et wig-ga ep ol-le
mit-te sin-no rat-ta seef / ag-ga
sin-no sūd-da-me seef; sin-nol
on fa-de-dus / nink se on patt;
ol-le rōō-mus sel-le ū-le / mis
jum-mal sin-no-le on and-nud!

u-ju-mis-sest.

far-ru ol-li suur / ag-ga tem-
ma ep of-fa-nud weel wāg-ga

hāās

håås=ti u=ju=da; par=did ol=sid
wåi=ke=sed / ag=ga nem=mad of=
ka=sid håås=ti u=ju=da.

far=ru kû=sis / ke teid ôp=pe=taf
u=ju=ma / ninf par=did üt=le=sid:
mei=e loo=ja / tem=ma on mei=le

and

and=nud sel=le of=fu=se. far=ru
lâh=hâs par=ti=de em=ma juu=
re; tem=ma pal=lus / et ôp=pe=ta
mind fa. par=ti=de em=ma ol=li
lah=fe / ninf tem=ma ôp=pe=taf
far=ru; nin=da pea=me mei=je=
gi ôp=pi=ma nen=dest / fel=le=le
jum=mal on and=nud an=ded /
ninf ol=le=ma a=land=li=fud.

hai=gu=sest.

far=ru ol=li hai=ge / ninf
tem=ma kurf wa=lu=taf; em=ma
an=dis roh=hu / ag=ga far=ru ep
taht=nud sed=da roh=hu wot=ta /
sest roh=hi ol=li mô=ru. em=ma
ût=les / et sin=na pead wot=ma /
mô=ru roh=hi wiib hai=gu=se
âr=râ; nin=da on fa pat=tu=de

an=deff=and=mi=se=ga; se woib
 ol=la mō=ru / kumb peab om=ma
 pat=tu tun=nis=ta=ma / ag=ga se
 teeb hin=ge ter=weff; kar=ru wot=
 tis roh=hu / ninf siis tem=ma
 sai ter=weff.

| nu-tab farru nüüd weel /
 | mõmm / mõmm /
 on u-ni mu meeel.
 | min-no em-ma
 on är-rä läind /
 | min-no is-sat
 ma ep ol-le näind;
 | ke mind hoi-ab /
 | ke mind fait-seb?
 | len-dab me-si-la-ne /
 lau-sub tait-selt:
 | summ / summ /
 är-rä nu-ta po-ja;
 | is-sand jum-mal
 on sin-no ju-rel.
 | pal-we-ta / ninf
 jää ma-ga-ma;

| k̃ui sin-na ol-led
pai ninf wag-ga /
| jum-mal an-nab
rah-ho tag-ga.

| kar-ru lau-lab nin-da:
| āā-āh / āā-āh;
| ma-ga-ma nūūd
rah-hus jāān.

sii-list.

siil k̃on-dis met-sas ninf kar-
ru k̃u-sis / mis tem-ma ot-sib; siil
was-tas / et tem-ma ot-sib wii-li.
kar-ru k̃u-sis / mis siil teeb wii-
li-ga / ninf siil ūt-les / et wii-lib
of-kad te-ra-waks / siis on hāā
tor-fi-da; tem-ma tor-gib pa-
had par-re-maks ja lai-sad wir-
ge-maks. kar-ru was-tas / et ūf-

sin

sin-da jum-mal woib hin-ge par-
 ran-da-da; mei-je pea-me ar-
 mas-ta-ma / mit-te tor-fi-ma;
 sin-no uh-fus on patt!

Öu-na-puust.

sokk an-dis far-ru-le noo-re

ou-na-puu / nink far-ru pa-ni
sel-le kas-wa-ma. see puu ol-li
wag-ga il-lus / ag-ga ep ol-nud
sel-lel weel ou-nu kûl-jes; se
pâr-rast si-dus far-ru om-ma
kûm-me ou-na ofs-tes-se rip-pu-
ma. kui is-sa nink em-ma tul-
lid / hûûd-sid nem-mad: Oi kui
ke-na puu / ag-ga üt-le-sid ka / et
need ou-nad ep ol-le mit-te tõe-
li-sed. far-ru was-tas se pãã-le
uh-kelt / et see on tem-ma puu.
is-sa üt-les far-ru was-to / âr-rã
pûûa ol-la roh-kem / kui sin-na
ol-led; kan-na-ta rah-hu-li-kult/
nink oo-ta / et jum-mal an-nab
kas-wu; siis saab sin-no puu
kand-ma tõe-list wil-ja!

ƒar-ru pal-luſem-ma-le / lāh-
 me mar-ju-le; em-ma waſ-taſ /
 et tā-na ep ol-le ae-ga / tem-ma
 peab tu-ba ƒraa-mi-ma. ƒar-ru
 ƒū-ſiſ: ag-ga ƒui min-na toa
 ār-rā ƒraa-min / ƒaſ ſin-nol ſiis
 on ae-ga / nink em-ma waſ-taſ /
 et on. nin-da lūſ-ƒaſ ƒar-ru pra-
 hi a-ſem-me al-la / nink hūū-diſ
 em-ma-le / et tu-ba on pu-haſ.
 em-ma waa-taſ nink i-meſ-taſ /
 ƒui rut-tu ƒar-ru toa ār-rā ƒraa-
 miſ / nink ƒū-ſiſ / ƒaſ ƒar-ru wiis
 pra-hi ōue; ƒar-ru ūt-leſem-ma-
 le / et tem-ma lūſ-ƒaſ pra-hi a-
 ſem-me al-la. em-ma ƒū-ſiſ waſ-
 to / ƒaſ tem-ma tol-mu ah-ju
 pāālt pūh-ſiſ. ƒar-ru ƒū-ſiſ / ƒaſ

sealt peab fa pūh-fi-ma. em-ma
 was-fas/ mui-du-gi peab/ haf-fa
 weel fraa-mi-ma; sest sin-na
 ol-led fei-nud tōōd sil-ma-fir-
 jaks/ jum-mal nāeb feif/ mis on
 war-jul; se pār-rāst tee om-ma
 tōō au-salt/ ninf ār-rā pe-ta.

pih-la-kast.

| kar-rul ol-li tũ-hi kōht /
| as-tus met-sas tats;
| poh-lad maas
 ja pih-lad suus /
| tãn-na is-san-daf
 nink aw-wa suu!

se on jum-mal / se an-nab roo-
ga; met-sa-mar-jad on tem-ma
and; sō tã-nu-ga / nink pea mee-
les / et keik hea tul-leb tem-malt.

ehi-ta-mis-sest.

ũh-hel õh-tol tul-li kar-ru uh-
felt ko-ju; tem-ma üt-les / et on
nũũd ehi-ta-ja / tem-ma ehi-tas
o-ja-le tam-mi et-te. is-sa i-mes-
tas / miss kar-rul tam-mi wa-ja
lã-heb; kar-ru was-tas / et tem-

ma

ma ai-tas kob-rast. is-sa kû-sis /
kas kar-ru of-kas teh-ha / ninf
kar-ru was-tas / et of-kas; kob-
ras ôp-pe-tas kû-hu ha-gu ninf
mât-taid pan-na ninf nem-mad
teg-gid tug-ge-wa tam-mi. is-sa
ût-les / et see on suur tōō; kas
nem-mad said tam-mi ûh-he pâi-
wa-ga wal-mis. kar-ru ût-les /
et muist ol-li war-rem wal-mis
ninf nem-mad teg-gid ai-nult
wâh-ke-ne kôr-ge-maks; kob-ras
tas-sis mul-da ja ha-gu ninf
kar-ru wiis kûm-me mât-tast.
is-sa ût-les / et see on hea tōō;
kui ai-tad om-ma li-gi-mest / siis
tâi-dad jum-ma-la kâs-kû; ig-
ga wâi-ke ab-bi on suur jum-
ma-la ees.

Kiw-wi ot-sas is-tus reb-ba-ne.
 Far-ru kũ-sis / ke sin-na ol-led;
 reb-ba-ne was-tas nin-da / et
 tem-ma ep tea. Far-ru kũ-sis / ke
 reb-ba-se is-sa on / nink reb-ba-
 ne was-tas / et on reb-ba-ne. Se
 pãã-le üt-les far-ru tem-ma-le:
 siis ol-led sin-na ka ise reb-ba-
 ne. reb-ba-ne pak-kus hen-nast
 far-ru sab-ba for-da teg-ge-ma/
 nink tem-ma haf-kas far-ru
 sa-ba si-le-daks kam-mi-ma. Siis
 reb-ba-ne kũ-sis / miss far-rul
 on nii wãi-ke sa-ba. Far-ru was-
 tas / et tem-ma on far-ru / nink
 kei-gil far-ru-del on sel-li-ne
 sa-ba. Se pãã-le reb-ba-ne üt-
 les / et siis ep ta-ha tem-ma ol-la

far=ru. ag=ga far=ru fiit=les/ et
tem=ma ol=le fei=ge fug=ge=wam/
ninf ig=ga=ũff pããb ol=le=ma
rõõ=mus om=ma osa pã=rast;
se on jum=ma=la and / mit=te
min=no tee=ne. se pã=rast år=rã
ol=le uh=fe!

far=ru pu=ges nur=ka sis=se
 nink ol=li seest wäg=ga ön=ne-tu;
 fe nut=tis nin=da / et kui far=rud
 läh=hä=wad tal=wel pik=ka und
 teg=ge=ma / pa=ne=wad feif hen=
 nast soo=ja sof=fi=de=ga / ag=ga
 tem=mal on är=ra=nis üßs soff.
 sest far=ru ol=li kái=nud sa=la=ja
 om=ma uu=si sof=fe jal=ga proo=
 wi=mas / ag=ga see sin=na=ne
 soff ep ol=nud weel wal=mis;
 war=dad tul=lid är=rä / sil=mad
 joof=sid mah=ha / nin=da et so=
 kist ep jää=nud muud jä=re=le
 kui üßs sas=sis löng. em=ma
 üt=les tem=ma was=to: see on sin=
 no kan=na=ta=ma=tu=se palk;
 sest sin=na ol=led him=mus=ta=

nud as-ja / kumb ep ol-nud weel
 sin-no pār-ralt; nūūd on sin-
 nol fah-ju. pa-lu an-deks / ninf
 ōp-pi oo-ta-ma!

an-deft.

hirm ful-li fūl-la / ninf tem-

mal

mal ol=li paff fâes; far=ru tah=tis
tea=da / mis tem=ma tõi; hirw
was=taf / et see on ûfs hea asi
ninf fui far=ru âr=râ ar=wab /
an=nab hirw pa=fi far=ru=le.
far=ru ar=was / et see on me=si
ninf pir=nid / ag=ga hirw ra=pu=
taf pead / sest see ep ol=le mai=us;
far=ru ar=was / et see on pa=sun
ninf le=he=pill / ag=ga hirw ra=
pu=taf jâl=le pead ninf üt=les /
et see al=gab a tã=he=ga; far=ru
we=ni=taf ninf hûû=dis röö=
mu=ga / et see on ab=biss. hirw
an=dis far=ru=le ab=bit=sa; sin=
no=le on tar=wis hããd ôp=pe=
tust / et sin=na woif=sid lu=ge=da
pûh=ha fir=ja / ninf fas=wa=da.
Jum=ma=la fund=mi=ses!

head ae-ga üt-le-mis-sest.

sūg-gis tul-li ninf kar-ru nā-
gi / et furg haf-kab lōu-nas-se
len-da-ma; kar-ru üt-lef / et tem-
ma lāh-hāb fu-re-le head ae-ga
ūt-le-ma / ninf pal-jud loo-mad
tul-lid tem-ma jā-rel. so fōr-wal
nā-gid nem-mad kon-na; kar-ru
kut-sus kon-na / ag-ga konn ep
woi-nud tul-la / sest tem-ma kar-
tis fur-ge. kar-ru üt-lef / et ār-
rā kar-da / keif on jum-ma-la
fāes; furg lāh-hāb / nin-da kui
jum-mal on sāt-nud / ninf tul-leb
ta-ga-si / kui on ōi-ge aeg; u-sal-
da is-san-dat! loo-mad leh-wi-
ta-sid fu-re-le jā-re-le ninf pal-
we-ta-sid tem-ma eest.

Mario Kartesi / Eesti raamat 500 / 2025.